

## Nr 59.

Ankom till riksdagens kansli den 13 maj 1937 kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag), dels ock i ämnet väckta motioner.*

Genom en den 16 mars 1937 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 269, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag).

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft fyra i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 243 av herr *Reuterskiöld*,

nr 261 av herrar *Undén* och *Löfgren* och

nr 301 av herr *Wistrand m. fl.* samt

inom andra kammaren:

nr 543 av herr *Gezelius m. fl.*

I motionen I: 243 hemställes, att riksdagen med avslag å propositionen måtte besluta att den nu gällande utlänningslagen förlänges att gälla till och med den 31 december 1942.

I motionen I: 301 hemställes, att riksdagen med avslag å propositionen måtte besluta att den nu gällande utlänningslagen förlänges att gälla till och med den 31 december 1938 samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning och för 1938 års riksdag framlägga förslag till definitiv lag om utlännings rätt att här i riket vistas.

I motionen II: 543 hemställes, att riksdagen med avslag å propositionen måtte besluta att den nu gällande utlänningslagen förlänges att gälla till och med den 31 december 1938 samt hos Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning angående sådana ändringar i nämnda lag, vilka kunna finnas påkallade och möjliga utan att lagens huvudsakliga karaktär av skyddslagstiftning för den svenska arbetsmarknaden och folkrasen fördunklas och att för 1938 års riksdag måtte framläggas de förslag till ändrad lagstiftning i ifrågavarande ämne, vartill en sådan förnyad utredning kan giva anledning.

Slutligen hemställes i motionen I: 261 om vissa ändringar i lagförslaget.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen. I fråga om det närmare innehållet av motionerna hänvisas till dessa.

### Den gällande utlänningslagstiftningen.

Utlänningskontrollen regleras främst av lagen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas. Denna lag, vilken antogs för en tid av fem år, förlängdes genom lag den 13 maj 1932 att gälla till och med den 31 december 1937. Bestämmelser angående utlänningskontrollen finnas utom i utlänningslagen i tillämpningsföreskrifter till densamma, av vilka den viktigaste är kungörelsen den 11 november 1927 med vissa föreskrifter i anledning av lagen om utlännings rätt att här i riket vistas. Utlänningslagen och tillämpningsföreskrifterna innehålla i huvudsak följande.

Beträffande utlännings *inresa* stadgas, att utlännings som ankommer till riket skall vara försedd med pass eller annan legitimationshandling, som enligt Konungens förordnande må gälla såsom pass. Konungen äger dock för visst fall eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlänningar medgiva undantag från stadgandena om legitimationsplikt. Sålunda har befrielse från skyldigheten att inneha pass medgivits bl. a. för dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som innehar nordiskt resekort — jämte hans hustru och barn under femton år, därest de åtfölja honom och äro namngivna å kortet — för vistelse här i riket under högst sex månader från dagen för kortets utfärdande och med förbehåll om vederbörligt uppehållstillstånd, där sådant erfordras. Helt befriade från legitimationsplikten äro bl. a. dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som ankommit till riket från Köpenhamn eller Helsingör över hamn eller flyghamn vid Öresund (sträckan Malmö—Kullen och Ven) eller från Bornholm över Ystad eller Simrishamn eller ock från Köpenhamn eller Fredrikshamn över Göteborg, för vistelse här i riket under högst tre månader, där ej vistelsen avser arbetsanställning. Där Konungen det förordnar, skall legitimationshandlingen vara försedd med påteckning av svensk myndighet, s. k. visering. Behörighet att meddela visering tillkommer vederbörande tjänsteman i utrikesdepartementet eller vid svensk beskickning eller avlönad svensk konsulattjänsteman eller, efter bemyndigande av utrikesministern, oavlönad svensk konsul. Visering skall meddelas för viss tid, och över beslut i ärende därom får klagan ej föras. Om utlännings här i riket ämnar utöva verksamhet, för vilken jämlikt lagen arbetstillstånd erfordras, skall bevis om sådant tillstånd finnas å legitimationshandlingen, så framt denna icke är försedd med visering, som innefattar sådant tillstånd.

Utlänning skall omedelbart vid ankomsten till riket uppvisa sin legitimationshandling för polismyndigheten i den ort, dit han först anländer från utlandet. Vid avresa till utlandet skola utlänningarna med angivna undantag uppvisa sina legitimationshandlingar för polismyndigheten i den ort, där de lämna riket. Inrese- och utreseuppgifterna skola av polismyndigheten insändas till polismästaren i Stockholm och överlämnas av denne till särskilda polisbyrå för övervakning av utlänningar.

Utlänning må i regel icke uppehålla sig i riket över tre månader utan särskilt tillstånd (*uppehållstillstånd*), med mindre visering för honom fortfarande gäller. Enligt ett cirkulär den 21 december 1934 bör, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, såsom avbrott i vistelsen icke anses uppe-

håll i utlandet av kortare varaktighet än sex månader i följd. Uppehållstillstånd meddelas av socialstyrelsen. I ärende angående sådant tillstånd skall yttrande avgivas av länsstyrelsen i det län, där utlänningen vistas, eller, om han befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering. Uppehållstillstånd skall meddelas för viss tid. Över beslut i ärende rörande uppehållstillstånd får klagan icke föras. Ansökan om uppehållstillstånd skall ingivas, om utlänningen befinner sig utom riket, till svensk beskickning eller viseringsberättigat svenskt konsulat, och i annat fall till länsstyrelsen i det län eller polismyndigheten i den ort, där utlänningen vistas. Ansökan får jämväl ingivas till socialstyrelsen. Har ansökan om uppehållstillstånd inkommit till polismyndighet, åligger det polismyndigheten att med eget yttrande översända densamma till länsstyrelsen. Länsstyrelse skall översända till densamma inkomna ansökningar — de direkt till länsstyrelsen ingivna sedan polismyndighetens yttrande inforrats — till socialstyrelsen. Även beträffande uppehållstillstånd äger Konungen dispensrätt. Under uppehåll i riket är utlänning skyldig att efter kallelse infinna sig hos polismyndighet och lämna upplysningar så ock att vid anfordran av polispersonal uppvisa sin legitimationshandling. Vidare åligger utlänning och den som härbärgerar utlänning en vidsträckt anmälningsskyldighet. Uppgifterna härom samlas hos polisbyrån.

Utlänning äger icke utan särskilt tillstånd (*arbetstillstånd*) här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst (*arbetsanställning*), med mindre för honom gäller visering, som innefattar tillstånd därtill. Arbetstillstånd, som det ankommer på socialstyrelsen att meddela, skall avse viss tid och visst slag av arbete. I ärende angående arbetstillstånd skall socialstyrelsen, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, inhämta utlåtande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas, ävensom bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig. Socialstyrelsen äger återkalla arbetstillstånd, när särskilda skäl därtill föreligga; dess beslut i ärende rörande arbetstillstånd må icke överklagas. Därest ansökan om visering jämväl avser rätt till arbetsanställning, skall viseringsmyndigheten inhämta yttrande från socialstyrelsen. Ansökan om arbetstillstånd skall ingivas till polismyndigheten i den ort, där anställningen skall ske. Om utlänningen befinner sig utom riket, får ansökan jämväl ingivas till svensk beskickning eller viseringsberättigat svenskt konsulat. Ansökan skall av den myndighet, till vilken den ingivits, översändas till socialstyrelsen. Ansökan får jämväl insändas direkt till socialstyrelsen. En uppgiftsplikt motsvarande den som gäller mottagande av utlänning till härbärgerande finnes föreskriven för den som anställer utlänning i sin tjänst och avser tiden för anställningens början och upphörande. Även dessa uppgifter samlas hos polisbyrån. Konungen äger dispensrätt jämväl beträffande arbetstillstånd. Denna rätt kan efter Konungens bemyndigande få utövas av socialstyrelsen. Med stöd härav ha föreskrifter om vissa mindre omfattande undantag för utläningar från skyldigheten att

vara försedda med arbetstillstånd meddelats av Kungl. Maj:t i ett cirkulär till socialstyrelsen och länsstyrelserna av den 30 augusti 1935.

Utlänning kan på olika sätt tvingas att lämna riket. Härvid skiljes i lagen mellan avvisning, förpassning och utvisning.

*Avvisning*, som innebär att utlänningen avlägsnas vid gränsen eller omedelbart efter det han inkommit på svenskt område, kan komma till användning, då de omständigheter, som skola medföra förbud för en utlänning att vistas i riket äro mera påtagliga. Befogenhet att avvisa tillkommer polismyndighet. Avvisning kan ifrågakomma dels beträffande vissa mindervärdiga element, dels gentemot utvisade personer, som utan Konungens tillstånd återvända, dels ock med avseende å utlänning, som icke är behörigen legitimerad eller icke fullgör den stadgade anmälnings- och uppgiftsskyldigheten. Till den första gruppen höra utländska zigenare samt personer, om vilka det är tydligt, att de icke ämna försörja sig med något ordentligt arbete, utan antingen skaffa sig sitt uppehälle genom tiggeri eller ock draga sig fram som kringvandrande musikanter, djurföreläsare o. d., samt vidare sådana utläningar, om vilka det finns goda skäl att antaga, att de trots sin önskan att här skaffa sig sitt uppehälle sakna möjlighet att ärligen försörja sig och alltså sannolikt komma att antingen falla fattigvården till last eller öka bettlarnas eller lösdrivarnas antal. Slutligen höra hit utläningar, som gjort sig skyldiga till viss brottslig eller osedlig verksamhet. Avvisning sker genom skriftligt besked av gränsortens polismyndighet med angivande av skälen; besvär kunna anföras hos länsstyrelse, vars beslut ej får överklagas. Avvisad person skall, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg föras ur riket. Avvisning skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

*Förpassning* är avsedd för sådana fall, då utlänningen redan inkommit i landet och omständigheterna äro sådana att frågans bedömande icke kräver någon mera ingående undersökning. Så är förhållandet, då en utlänning underlåtit att ställa sig givna föreskrifter rörande hans vistelse här till efter rättelse. Sålunda kan förpassningsbeslut utfärdas beträffande utlänning, som saknar legitimationshandling, eller som kvarstannar här längre än han är berättigad till, eller som lämnar medvetet oriktiga uppgifter vid anmälan eller ansökan, eller eljest åsidosätter vad i lagen eller med stöd av densamma är föreskrivet. Förordnande om förpassning gives av länsstyrelse. Saknar en utlänning legitimationshandling eller uppehållstillstånd, där sådant erfordras, skall polismyndigheten på platsen förelägga honom att inom viss kortare tid lämna riket. Åtlydes icke föreläggandet, skall saken ofördröjligen inberättas till länsstyrelsen. I avbidan på länsstyrelsens beslut kan utlänningen tagas i förvar eller ställas under uppsikt, dock endast då särskilda skäl därtill äro. I andra fall då polismyndighet finner skäl till utlännings förpassning föreligga, t. ex. då denne lämnat oriktiga uppgifter, skall anmälan göras till länsstyrelsen. Kan det skäligen befaras, att utlänningen avviker, må polismyndigheten taga honom i förvar, varom dock

länsstyrelsen skall ofördröjligen underrättas. I beslut om utlännings förpassning ur riket kan förordnas, att utlännningen icke äger återvända, med mindre han, där visering ej erfordras, före ankomsten till riket erhållit uppehållstillstånd. Beslut om förpassning kan överklagas hos Kungl. Maj:t i justitiedepartementet, varemot föreläggande om avresa ej kan överklagas.

Lagen skiljer på två former av *utvisning*, nämligen vanlig utvisning, som ankommer på länsstyrelse, och politisk utvisning, som påkallas av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse och beslutes av Kungl. Maj:t. De fall, då länsstyrelse kan besluta utvisning, omfatta enligt lagen fem olika grupper. Den första gruppen avser i det närmaste samma slags mindre önskvärda personer, zigenare, lösdrivare m. fl., som kunna avvisas, dock naturligen med den skillnaden, att det beträffande avvisning endast kan vara fråga om vad utlännning kan antagas ha för avsikt att göra, beträffande utvisning åter vad han verkligen gjort. Bland utlännningar, som kunna utvisas, nämnas icke de som sakna möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning. Å sådana personer tillämpas i stället bestämmelserna om hemvändande av utlännning, som fallit fattigvården till last. Den andra gruppen omfattar yrkesspelare, prostituerade och soudenörer, personer vilka även kunna avvisas. De tre återstående grupperna omfatta personer, som blivit dömda för brott inom eller utom riket. Utvisningsrätten sträcker sig här betydligt längre än avvisningsrätten. Besvär över länsstyrelses beslut om utvisning må anföras hos högsta domstolen. Den som utvisats må ej återvända till riket utan Konungens tillstånd. Överträdelse härav medför fängelse.

Beträffande verkställigheten av avvisning, förpassning och utvisning stadgas, att avvisad person bör befordras till det land, varifrån han kommit, samt förpassad eller utvisad person i första hand till sitt hemland och i andra hand till det land, varifrån han kommit. Vid politisk utvisning förordnar Kungl. Maj:t härom efter omständigheterna. För alla fallen gäller, att utlännningen icke bör föras till land, där han sannolikt skulle komma att tilltalas eller straffas för politiskt brott. Lagen tager sålunda särskild hänsyn till politiska flyktingar. Vidare stadgas beträffande avvisning, förpassning och vanlig utvisning, att hänsyn skall tagas till om landet är avlägset, samt att utlännningen ej bör befordras till land, varifrån han utvisats. Förhållandena medföra, att det i praktiken ej sällan kan erbjuda svårigheter att verkställa ett avvisnings-, förpassnings- eller utvisningsbeslut. När så är fallet eller eljest tvivel uppstår om rätta förfarandet, skall i fråga om förpassning och vanlig utvisning ärendet anmälas för Kungl. Maj:t, som beslutar efter omständigheterna. Angående verkställighet av utvisning och förpassning ur riket ha närmare bestämmelser meddelats i en särskild kungörelse härom den 11 november 1927. I regel bör vederbörande föreläggas att inom viss kort tid frivilligt avresa.

Lagens bestämmelser kunna i händelse av krig eller fara för krig eller

där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt, ersättas med de föreskrifter Kungl. Maj:t finner gott utfärda.

### Förslagets tillkomst.

Inom riksdagen ha under de år, som gått sedan utlänningslagen erhöll förlängd giltighet, vid skilda tillfällen förslag väckts om ändring av enskilda stadganden däri eller i de föreskrifter, som med stöd av lagens bestämmelser i administrativ ordning meddelats. I anledning av några vid 1934 års riksdag väckta motioner hemställde riksdagen i skrivelse (nr 102) till Kungl. Maj:t bl. a. om utredning på vad sätt de bestämmelser, som i administrativt utfärdade förordnanden meddelats angående uppgiftsskyldighet för utlämning och kontroll över utlämningar som vistas i riket och deras verksamhet samt beträffande myndigheternas samverkan vid utövandet av denna kontroll, borde ändras i syfte att åstadkomma ökad effektivitet och arbetsbesparing vid övervakningen. I en annan skrivelse (nr 357) hemställde riksdagen, att vid den i skrivelsen nr 102 begärda utredningen jämväl spörsmålet om ansvaret för de kostnader, som föranledes av en rationellt ordnad främlingskontroll, måtte erhålla vederbörligt beaktande.

Sedan yttranden i anledning av dessa skrivelser infordrats, utfärdades genom cirkulär den 21 december 1934 en del kontrollföreskrifter av beskaffenhet att i viss mån tillgodose de i skrivelsen nr 102 i första hand framställda önskemålen.

Vid 1936 års riksdag väcktes ett flertal motioner berörande utlänningslagstiftningen, vari begärdes bl. a. åtgärder i syfte att skärpa främlingskontrollen genom centralisering av kontrollväsendet, ökat passviseringstvång och skärpning av straffbestämmelserna för underlåtenhet att fullgöra stadgad anmälningsplikt, vidare särskilda lagbestämmelser rörande politiska flyktningar, samt slutligen en biologisk invandringskontroll, som skulle tillåta endast med svenskar i nationalitetshänseende närstående invandrare att inkomma i riket.

Andra lagutskottet, som till behandling förehade samtliga dessa motioner, hemställde, efter det från skilda myndigheter yttranden inhämtats över desamma, i utlåtande (nr 53), att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning angående tekniska förbättringar av kontrollen över inresande utlämningar, varvid dock borde tillses, att kontrollen bleve så anordnad, att den ej försvårade samfärdseln mellan de nordiska länderna för deras medborgare. I övrigt hemställdes, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I utlåtandet anförde utskottet bl. a., att utskottet beträffande kontrollen vid gränserna av de utlämningar, som önskade inkomma i riket, icke ansåg skäl föreligga att i ökad utsträckning tillgripa viseringstvång med hänsyn till de olägenheter för svenska intressen, som en sådan åtgärd med säkerhet skulle medföra. Kravet å införandet av sådant tvång syntes ha samband

med ett framställt yrkande om kontroll över att endast utlänningar, som i nationalitetshänseende stode oss nära, skulle tillåtas inkomma i riket. Sådana omständigheter föreläge emellertid icke enligt utskottets mening, att vårt land för närvarande hade anledning föreskriva en sådan anordning. Förslaget om biologisk invandringskontroll ansåg utskottet förenat med sådana vanskligheter, att det icke kunde tillstyrkas. För att ändra bestämmelserna rörande skyldighet överhuvud att inneha legitimationshandlingar fann utskottet icke tillräckliga skäl anförda. Så länge de särskilda regler, som innefattade vissa lättnader för medborgare i de nordiska länderna, icke medförde alltför allvarliga olägenheter, borde de i samfärdselns intresse bibehållas. Däremot fanns enligt utskottets mening anledning att undersöka, huruvida icke möjlighet föreläge, att, utan att vidtaga åtgärder av ovan angivna slag, genom tekniska förbättringar av kontrollen vinna tillfredsställande resultat. Enligt utskottets åsikt skulle i sådant hänseende vara av värde bland annat att gränskontrollen ställdes under enhetlig ledning, varjämte det syntes utskottet böra ifrågasättas, att staten skulle till väsentlig del åtaga sig kostnaderna för gränskontrollen.

Beträffande frågan om utlännings rätt att vistas i riket fann utskottet tillräckliga skäl icke vara anförda för ändring av de nu gällande bestämmelserna därom, att utlännings utan särskilt uppehållstillstånd ägde vistas här i tre månader. Det borde emellertid övervägas att åt socialstyrelsen tillerkänna behörighet att förbinda avslag å ansökning om uppehållstillstånd med förordnande, att den utlännings, varom fråga vore, icke skulle äga senare återkomma till riket, med mindre han före ankomsten hit erhållit uppehållstillstånd.

I fråga om fullgörandet av föreskriven anmälningskyldighet beträffande utlänningar samt kontroll i övrigt angående deras vistelse i riket förefunnos enligt vad av yttrandena till utskottet framginge fortfarande vissa brister. Enligt utskottets mening vore dock gällande bestämmelser i förevarande avseende sådana, att ändring av dem i skärpande riktning icke syntes vara erforderlig. Utskottet ansåg sig emellertid böra uttala den förväntan, att myndigheterna sorgfälligt iakttog vad på dem ankomme i fråga om bestämmelsernas tillämpning. Därjämte framhölls, att förbättrad kontroll torde stå att vinna även därigenom, att olika myndigheter i så stor utsträckning som möjligt vidtog åtgärder för ett gott samarbete med varandra.

Beträffande politiska flyktingar ansåg utskottet att, med tillämpning av de för utlänningsars vistelse härstädes i allmänhet gällande bestämmelserna, politiska flyktingar borde erhålla ett sådant bemötande, att under iakttagande av vårt eget lands intressen berättigade humanitära hänsyn bleve tillgodosedda. En oeftergivlig förutsättning härför måste emellertid vara den, att utlännings under sitt uppehåll här förhölle sig fullt neutral. Politisk agitation borde icke få förekomma. Ej heller borde stämplingar av något slag få bedrivas vare sig mot vårt eget eller annat land. Utlänning som ej ställde sig till efterrättelse denna regel, som allmänt tillämpades, borde anses ha förverkat sin asylrätt.

Mot nuvarande tillämpning av gällande bestämmelser om utlännings rätt att inneha arbetsanställning fann utskottet icke anledning att göra anmärkning. En alltför restriktiv politik i detta hänseende från svensk sida kunde lätteligen leda till motåtgärder från utländsk sida, varvid det svenska näringslivets intresse att svenskar kunde vinna sysselsättning i utlandet kunde komma att lida avbräck.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen, som den 12 juni 1936 avlät skrivelse (nr 344) till Kungl. Maj:t.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 maj 1936 tillkallade chefen för justitiedepartementet den 12 juni 1936 särskilda sakkunniga för utredning angående revision av bestämmelserna om utlännings rätt att här i riket vistas och därmed sammanhängande spörsmål. Den 12 december 1936 avlämnade de sakkunniga utredning i ämnet (statens offentliga utredningar 1936: 53). Utredningen innefattade förslag till lag angående fortsatt tillämpning av utlänningslagen.

I fråga om lagens giltighetstid föreslogo de sakkunniga att lagen med vissa ändringar skulle erhålla fortsatt giltighet utan tidsbegränsning.

De sakkunniga föreslogo vidare en centralisering av utlänningsärendenas behandling genom en utsträckning av socialstyrelsens befattning med utlänningskontrollen. Förutom de av socialstyrelsen nu handlagda ärendena angående uppehålls- och arbetstillstånd skulle å socialstyrelsens handläggning jämväl ankomma viseringsförlängningar samt utfärdande av främlingspass och identitetscertifikat, vilka ärenden skulle övertagas från utrikesdepartementet. Därjämte skulle till socialstyrelsen överflyttas de registrerings- och kontrolluppgifter, som nu åvila polisbyrån, och skulle i samband därmed dess arbetskrafter överföras till socialstyrelsen. Från länsstyrelserna skulle övertagas ärenden om förpassning. Beslut i dessa ärenden skulle obetingat förknippas med återreseförbud, därest ej i förväg uppehållstillstånd erhållits. I vissa fall skulle socialstyrelsen äga besluta om avvissning. Därjämte förutsatte de sakkunniga att socialstyrelsens utlåtande i vissa utlänningsärenden skulle inhämtas i större utsträckning än för närvarande ägde rum och att en i vissa hänseenden utvidgad registreringskyldighet beträffande utlänningsärendena skulle genomföras.

För övertagande av dessa uppgifter förordade de sakkunniga att inom socialstyrelsen skulle inrättas en särskild byrå. Avgöranderätten skulle tillkomma byråchefen å utlänningsbyrån, dock att, där ärendena voro av särskild vikt eller speciella omständigheter, framför allt av politisk art, förelågo, underställning skulle ske till generaldirektören. Vid ärendenas avgörande skulle generaldirektören inhämta yttrande från ett råd, bestående av tre ledamöter. Funnes därvid, att särskilda skäl av allmän politisk eller annan innebörd förelågo, skulle ärendet hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande. Därjämte skulle Kungl. Maj:t äga att, där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse eller ock på grund av särskilda omstän-



digheter funnes påkallat, förordna, att visst ärende eller visst slag av ärenden skulle överlämnas till Kungl. Maj:ts avgörande. Rådet skulle av Kungl. Maj:t tillsättas för en tid av fem år. För en var ledamot skulle jämväl finnas en suppleant, tillsatt för samma tid. Av ledamöterna skulle en vara innehavare av domarämbete och en vara förfaren med internationella rättsfrågor. Beträffande den tredje ledamoten syntes inga formella kvalifikationer böra uppställas. Rådet skulle icke deltaga i besluten utan allenast i överläggningarna men med rätt för varje ledamot att till protokollet få sin avvikande mening antecknad. I fråga om rätten att i utlänningsärenden anföra besvär hos Kungl. Maj:t föreslogo de sakkunniga, att den nuvarande anordningen att socialstyrelsens beslut i ärenden angående uppehålls- och arbetstillstånd icke få överklagas skulle bibehållas; den gällande rätten att anföra besvär över förpassningsbeslut skulle däremot avskaffas.

Vidare föreslogo de sakkunniga en rad åtgärder för gränskontrollens skärpande. De sakkunniga ansågo det visserligen böra lämnas ur räkningen att avskaffa legitimationsfriheten mellan Sverige och Danmark. Enligt de sakkunnigas mening hade legitimationsfriheten vunnit hävd såsom en fast institution. Dess avskaffande skulle väcka ovilja på båda sidor om Öresund och föranleda betydande olägenheter ej minst i ekonomiskt hänseende. Ej heller torde man kunna införa bestämmelser om skyldighet att vara försedd med någon enklare legitimationshandling. Frånsett det ur kontrollsynpunkt ringa värdet av en dylik handling torde den tidsutdräkt, som skulle uppkomma i samband med granskningen medföra ett väsentligt avbräck i trafiken. I stället borde flera kontrollanter anställas vid Öresundshamnarna och anordningarna i övrigt förbättras. Bland annat borde det åligga kontrollant att genom förfrågningar söka förvissa sig om nationaliteten hos de resande. De nordiska resekorterna borde förseas med fotografi och deras giltighetstid förlängas. Ledningen och övervakningen av gränskontrollen borde tillkomma socialstyrelsens utlänningsbyrå. Tull- och lotspersonalen skulle i viss utsträckning medverka vid kontrollen. Förhandlingar borde vidare upptagas med Danmark om skyldighet att återtaga utlännningar, som från Danmark obehörigen tagit sig genom gränsspärren. Med avseende å kostnaderna för gränskontrollen föreslogs bland annat statsbidrag med varierande belopp till de städer, där genomresetrafik förekomme.

De sakkunniga upptogo till särskild behandling frågan om de politiska flyktingarna. Vad själva begreppet politisk flykting anginge, ansågo de sakkunniga, att man icke kunde förskansa sig bakom den vedertagna definitionen, enligt vilken med politisk flykting förstodes den som i sitt hemland sannolikt skulle bli tilltalad eller straffad för politiskt brott. Någon absolut, en gång för alla given definition av begreppet politisk flykting ansågo de sakkunniga ej kunna upprätthållas. Dess innebörd måste i viss mån växla med hänsyn till skiftande tidslägen, olika länders rättsåskådningar och internationella förhållanden. I stället för de nuvarande bestämmelserna, att utlännning ej må avvisas, förpassas eller utvisas till land, varest han sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott, föreslogo de sakkunniga, att

hans avlägsnande ej skulle få ske till land varifrån han av politiska orsaker flytt. De sakkunniga föreslago, att det skulle tillkomma socialstyrelsen att handlägga ärenden rörande flyktingar. Detta innebar, bland annat, att det skulle ankomma å socialstyrelsen att träffa avgöranden om avvisning av flykting. Om polismyndigheten funne anledning till avvisning föreligga, men utlännningen uppgåve sig vara politisk flykting och ej med skäl kunde antagas, att uppgiften vore oriktig, skulle polismyndigheten göra anmälan till socialstyrelsen. I fråga om ärenden, som anginge flyktingar, skulle förut angivna regler rörande förfarandet i socialstyrelsen beträffande utlänningsärenden gälla. Sålunda skulle i fall av större vikt underställning ske till generaldirektören och rådet samt eventuellt till Kungl. Maj:t. Med hänsyn till flyktingsärendenas speciella beskaffenhet hade emellertid de sakkunniga anslutit sig till den uppfattningen, att underställning till generaldirektören och rådet alltid skulle ske, där utlänningsbyrån ej funne sig kunna medgiva flykting rätt att inkomma eller vistas i riket.

De sakkunnigas förslag innebar även en del mindre ändringar i lagens deltaljer. Bland annat föreslogs en utvidgning av fartygsbefälhavares skyldighet att svara för utförandet ur landet av avvisad utlännning, som ankommit med fartyget.

Över de sakkunnigas förslag ha yttranden avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Förslaget har därefter varit föremål för bearbetning inom justitiedepartementet.

### Förslagets innehåll.

Det genom propositionen framlagda lagförslaget är i stort sett grundat på de sakkunnigas förslag. En del viktiga avvikelser förekomma emellertid. Dessa äro i huvudsak följande: Lagen föreslås skola erhålla endast provisorisk giltighet till och med den 31 december 1942. Rådet, vilket erhållit benämningen utlänningsnämnden, har fått utvidgade och i lag fastställda befogenheter. Besvärshänsätt har införts till Kungl. Maj:t över socialstyrelsens avvisnings- eller förpassningsbeslut samt över styrelsens beslut i ärende angående uppehålls- eller arbetstillstånd som tillika innehåller förpassningsbeslut, allt under förutsättning att antingen nämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening eller ock beslutet meddelats utan att yttrande inhämtats från nämnden. Socialstyrelsen skall liksom enligt de sakkunnigas förslag äga överlämna ärende till Kungl. Maj:ts avgörande. Sådant överlämnande skall emellertid även ske såframt nämnden i sitt yttrande hemställt därom. Däremot upptages ej de sakkunnigas förslag att Kungl. Maj:t själv skall äga övertaga ärende från socialstyrelsen. Beträffande avvisning av politisk flykting göres den modifikation i de sakkunnigas förslag att frågan härom skall av polismyndigheten överlämnas till socialstyrelsens avgörande endast om utlännningen ankommit från land varifrån han av politiska orsaker flytt eller från land varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land. Bland sakliga ändringar av större vikt må vidare nämnas att uppehålls- och arbetstillstånd skola kunna

förbindas med villkor och förbehåll, att förpassningsbeslut där särskilda omständigheter föreligga ej skall behöva förenas med återinreseförbud samt att straff införts för utlännings som söker hindra verkställighet av beslut angående hans avlägsnande ur riket. Åtskilliga mindre betydande jämkningar i den gällande lagen ha därjämte gjorts utöver vad som upptagits i de sakkunnigas förslag. Slutligen må nämnas att med hänsyn till det stora antalet ändringar i gällande lag densamma ansetts böra ersättas med en helt ny lag.

Beträffande förslagens huvudgrunder anförde departementschefen vid förslagens remittering till lagrådet bland annat följande:

»Man kan uppenbarligen icke hysa någon tvekan därom att det alltjämt förefinnes ett oavvisligt behov av en lagstiftning på förevarande område. Såsom de sakkunniga framhålla lära de skäl, som från början betingade tillkomsten av lagstiftningen, under det senaste tidsskedet ha i ökad omfattning gjort sig gällande. Från de hörda myndigheternas sida har ej heller uttalats någon annan uppfattning. Jag ansluter mig också till förslaget om förlängning av lagstiftningen.

Om jag sålunda kan biträda de sakkunnigas uttalande att en lagstiftning av förevarande slag alltjämt är av behovet påkallad, ställer jag mig däremot tveksam inför förslaget att någon begränsning av lagens giltighetstid icke vidare skall äga rum. Ehuru vissa skäl tala för att lagen nu bör givas definitiv karaktär står häremot det faktiska förhållandet att läget på det befolkningspolitiska området är ytterligt ovisst och svävande. Av alla tecken att döma är utvecklingen härutinnan synnerligen svår att förutse. Redan denna omständighet talar med styrka för en lagstiftning av allenast tidsbegränsad giltighet; en omprövning av lagens stadganden bör efter någon tid företagas för att utröna huruvida desamma äro lämpliga och motsvara det faktiska behovet. Genom att giva lagen allenast provisorisk giltighet framhäves ock, att man icke velat överge förhoppningen att en återgång till bättre förhållanden framdeles skall kunna ske. Jag får därför tillstyrka att den nya lagstiftningen erhåller giltighet för samma tid som den nu gällande eller för en period av fem år.

I likhet med de sakkunniga anser jag det vara en angelägenhet av synnerlig vikt att handläggningen av utlänningsärendena i största möjliga utsträckning centraliseras hos en och samma myndighet. Den nuvarande splittringen på olika myndigheter har onekligen medfört bristande enhetlighet och onödigt tidsutdräkt. Uppenbart synes mig ock vara att det för den prövande myndigheten bör vara av värde att äga en allsidig kunskap ej blott om gällande stadgar och bestämmelser utan ock om vederbörande utlänningspersonliga förhållanden. De sakkunnigas förslag i denna del har också vunnit allmän anslutning från de hörda myndigheternas sida. Lika med de sakkunniga anser jag ock att till socialstyrelsen bör överflyttas, bland annat, viseringsförlängningar samt utfärdande av främlingspass och identitetscertifikat, de registrerings- och kontrolluppgifter, som nu åvila polisbyrån, ärenden om förpassning samt vissa avvsningsärenden.

Spörsmålet om Kungl. Maj:ts ställning till och befogenhet att ingripa i frågor om utlännings rätt att här i riket vistas har visat sig vara svårlöst. Enligt nu gällande ordning har Kungl. Maj:ts befogenhet härutinnan — frånsett viss möjlighet att meddela dispens och viss befattning med utvisningsfrågor — begränsats huvudsakligen till de fall då utlännings överklagar beslut om hans förpassning ur riket, och Kungl. Maj:ts prövningsrätt har i själva verket icke angått den bakom förpassningsbeslutet liggande frågan om utlännings rätt att erhålla uppehållstillstånd utan allenast huruvida de formella förutsättningarna för förpassning förelegat. En olägenhet med det nuvarande systemet har, såsom de sakkunniga också påpekat, varit att ärenden där utlännings medgivits rätt att här taga arbetsanställning eller att bosätta sig här icke kunnat komma under Kungl. Maj:ts bedömande, ehuru dessa ärenden många gånger kunnat vara av stor vikt. I ändamål att råda bot för nu anförda olägenheter ha de sakkunniga föreslagit rätt för socialstyrelsen att till Kungl. Maj:ts avgörande överlämna utlänningsärenden av vad slag som helst, vilka socialstyrelsen ansåge vara av särskild vikt, ävensom befogenhet för Kungl. Maj:t att från socialstyrelsen infordra betydelsefulla ärenden för att däri själv fatta beslut. I samband härmed har den nu gällande besvärsrätten beträffande förpassningsbeslut ansetts kunna helt avskaffas. Tillika ha de sakkunniga föreslagit att vid socialstyrelsens sida skulle ställas ett råd, bestående av tre personer, vilket skulle höras i viktigare ärenden. De sakkunniga avsågo att detta råd skulle dels tjänstgöra såsom en garant för att sådana ärenden, där så finnes böra ske, överlämnades till Kungl. Maj:ts avgörande, dels ock utgöra ett språkrör för den allmänna uppfattningen i de svårbedömliga och av den allmänna opinionen uppmärksammade fall, som ofta visat sig före komma.

De sålunda framlagda förslagen synas i vissa avseenden innebära fördelar framför nu gällande ordning. Särskilt värdefullt torde det föreslagna rådet kunna bliva. Behovet av en dylik rådgivande institution framträder än mer när socialstyrelsen såsom jag nyss förordat erhåller en vidgad uppgift i fråga om utlänningsärendenas handläggning. Därjämte medför underställningsrätten möjlighet för att mera betydelsefulla ärenden komma under Kungl. Maj:ts bedömande. Jag kan sålunda ansluta mig till att den föreslagna institutionen, vilken lämpligen synes böra benämnas utlänningsnämnden, inrättas och till förslaget om underställningsrätt. I lagen synas böra angivas de fall, då nämnden skall höras. Dessa fall böra i första hand vara ärenden angående avvisning — när sådant ärende skall avgöras av socialstyrelsen — och förpassning, men även ärenden, som röra arbetstillstånd för ett större antal utläningar eller som kunna antagas vara av synnerlig vikt på den grund att de ha prejudicerande betydelse, böra avgöras i samråd med nämnden. Det bör vara socialstyrelsen obetaget att även i andra ärenden inhämta nämndens yttrande. Undantag från regeln om nämndens obligatoriska hörande synes dock böra göras för sådana fall som äro av synnerligen brådskande natur. Beträffande underställningsrätten torde böra stadgas, att

socialstyrelsen, om den finner särskilda skäl därtill föreligga, skall äga överlämna visst ärende till Kungl. Maj:ts avgörande. I ärende, vari nämndens yttrande inhämtats, skall underställning alltid ske, därest nämnden så anser. Vad åter angår den föreslagna befogenheten för Kungl. Maj:t att från socialstyrelsen övertaga avgörandet i vissa ärenden torde densamma näppligen stå i god överensstämmelse med den självständiga ställning, som ansetts böra tillkomma ett centralt ämbetsverk, och dessutom kunna giva upphov till vissa kompetenskonflikter. Syftemålet med ifrågakommande anordning torde ock kunna vinnas genom underställningsrätten och den funktion, som i samband därmed bör tillkomma nämnden, samt genom införande av besvärsmått i vissa fall. Liksom de sakkunniga anser jag visserligen att en allmän besvärsmått över socialstyrelsens beslut icke bör ifrågakomma, detta icke minst med hänsyn därtill att en dylik anordning skulle bliva alltför betungande för Kungl. Maj:t. Däremot torde starka skäl tala för att möjlighet gives för en utlänning att i tveksamma fall anföra besvär hos Kungl. Maj:t i ärenden, som angå hans inresa till riket eller vistelse härstädes. Det är visserligen sant, att genom utlänningsärendenas sammanförande hos socialstyrelsen och socialstyrelsens därigenom vunna erfarenhet om utlänningsklientelet samt nämndens medverkan vid ärendenas avgörande starka garantier skapas för att alla behöriga intressen beaktas. Men man må dock, då det gäller att taga ställning till detta spörsmål, icke förglömma, att det mången gång kan för en utlänning vara en i hans liv och försörjningsmöjligheter djupt ingripande åtgärd, när han förbjudes att vistas här i landet eller, såvitt angår politiska flyktingar, att överhuvud taget inkomma i riket. Emellertid synes anledning icke föreligga att i varje fall, då beslut fattats som innebär att en utlänning skall lämna landet, medgiva klagorått. I de allra flesta fallen äro nämligen dylika beslut av den beskaffenhet att någon tvekan angående deras riktighet eller ändamålsenlighet icke föreligger; och i dylika fall torde klagorått, såsom mången gång hittills skett, endast komma att tjäna såsom ett medel att uppskjuta verkställigheten av beslutet. Rått att klaga hos Kungl. Maj:t synes mig därför som regel kunna begränsas till sådana fall, då olika uppfattningar om beslutet kommit till uttryck. Föreligger full samstämmighet mellan socialstyrelsen och nämndens samtliga ledamöter synes man sakna anledning antaga, att besvärsmått skulle vara erforderlig. Med anledning av vad jag sålunda anført får jag förorda, att utlänning medgives rått att hos Kungl. Maj:t anföra besvär över de beslut av socialstyrelsen, som innefatta förordnande om hans avlägsnande ur riket, där tillika socialstyrelsens beslut avviker från den mening som uttalats av nämnden eller någon dess ledamot. Därjämte bör klagan vara medgiven, där på grund av ärendets synnerligen brådskande natur nämndens yttrande icke inhämtats. I de fall, då klagorått sålunda medgives, bör emellertid denna icke endast avse beslutet om utlännings avlägsnande ur riket utan även i samband därmed fattat beslut om avslag å ansökan om uppehållstillstånd eller arbetstillstånd.

En annan fråga varåt de sakkunniga ägnat särskild uppmärksamhet är, hur gränskontrollen skall kunna ordnas på ett effektivt sätt. Det ligger

i sakens natur att en bristfällig gränsbevakning i hög grad försvårar myndigheternas arbete med den vidare handläggningen av utlänningsfrågor och försvagar effektiviteten av lagstiftningen. Emellertid föreligga, såsom de sakkunniga ock påpekat, betydande svårigheter att med vårt lands vidsträckta gränser upprätthålla en fullt effektiv gränsbevakning. Naturligen försvåras än ytterligare gränskontrollen, därest man av olika hänsyn nödgas på vissa orter släppa efter i avseende å de föreskrifter som eljest i allmänhet anses erforderliga. De åtgärder som av de sakkunniga föreslagits för att förbättra och förstärka gränsbevakningen torde i regel vara lämpliga och ägnade att medföra ökade garantier för en mer effektiv gränskontroll än den nuvarande. Likaledes anser jag det vara av vikt att övervakningen av gränskontrollen lägges under socialstyrelsen och att, på sätt de sakkunniga föreslagit, från socialstyrelsens sida kommer att utövas inspektion över hur kontrollapparaten fungerar.

Ett med gränskontrollen sammanhängande spørsmål är den nu gällande passfriheten för nordiska resande mellan Danmark och Sverige. Med anledning av de svårigheter, som granskningen av legitimationshandlingar medförde vid den livliga trafiken över Öresund, infördes år 1930 bestämmelser om passfrihet för nordiska resande över sundet. Denna passfrihet utsträcktes år 1931 att gälla jämväl för resor mellan Danmark och Göteborg. Till grund för dessa stadganden ligga överenskommelser mellan Sverige och Danmark. Därvid utgick man från den förutsättningen att det gränsskydd som vardera landet upprätthöll var av den effektivitet och beskaffenhet att upphävandet av passkyldigheten icke skulle medföra några nämnvärda olägenheter. Emellertid har erfarenheten visat att särskilt efter det flyktingsfrågan vunnit förnyad aktualitet ett icke oväsentligt antal utlännningar kommit in i Sverige beroende på de bristfälliga kontrollanordningarna vid Öresund. Visserligen torde det vara att förvänta att efter ett genomförande av de av de sakkunniga föreslagna skärpta anordningarna för kontrollen vid Öresundshamnarna och den därstädes ökade polisbevakningen de mest framträdande bristerna i det nuvarande systemet skola bliva undanröjda. Emellertid synes böra övervägas att på sätt de sakkunniga föreslagit söka vinna överenskommelse, varigenom de båda länderna förbinda sig att återtaga sådana utlännningar som obehörigen tagit sig förbi kontrollen.

Såsom de sakkunniga påpekat har problemet om de politiska flyktingarna under de senare åren vunnit ökad aktualitet, ehuru antalet flyktingar, som sökt sig till Sverige, hittills varit relativt ringa. Flyktingsproblemet är av synnerligen ömtålig beskaffenhet. Det beklagansvärda läge, vari en flykting ofta befinner sig, föranleder att man å hans fall måste anlägga delvis andra synpunkter än när det gäller övriga utlännningar. Men å andra sidan innebär den omständigheten att flyktingarnas antal för närvarande är stort i Europa, att flyktingsproblemet icke kan bedömas uteslutande ur humanitära synpunkter. Som socialstyrelsen framhållit är det icke nog med att en flykting tillerkännes rätt att uppehålla sig här i riket; i många fall måste man även tillse att han erhåller arbete, varmed han kan försörja sig.

Den stora omfattning flyktingströmmen i Europa antagit gör att frågan om flyktingarnas behandling bör upptagas inför internationellt forum. Så har också skett i det under Nationernas förbunds ledning pågående internationella samarbetet på ifrågavarande område. De sakkunniga ha uttalat att Sverige bör deltaga däri, i den mån dess medverkan kunde vara till nytta och dess intressen därtill föranledde. Därvid borde man dock från svensk sida icke ikläda sig förpliktelser, ägnade att inskränka friheten att föra den immigrationspolitik, som vid varje särskild tidpunkt kunde finnas lämplig. Sveriges hittills förda politik vittnade för övrigt om en långtgående villighet att tillgodose humanitära hänsyn. Det vore emellertid givet, att en avvägning måste ske mellan å ena sidan dessa hänsyn, därvid särskilt borde beaktas de risker, den enskilde flyktingen löpte vid ett återsändande till hemlandet, samt å andra sidan de olägenheter härvaron av viss flykting eller av ett avsevärt större antal flyktingar kunde vålla riket. Till dessa uttalanden kan jag ansluta mig.

De sakkunniga ha, såsom framgår av redogörelsen för deras förslag, förordat införande i lagen av vissa särbestämmelser dels rörande prövningen av avvsningsärenden, då fråga är om utlännning som kan antagas vara politisk flykting, dels rörande verkställighet av beslut om dylik utlännings avlägsnande ur riket.

Några av de hörda myndigheterna ha uttalat tvekan om lämpligheten av att i lag giva särregler om politiska flyktingar och deras behandling. Man har därvid förmenat att man härigenom skulle bliva bunden att under alla omständigheter medgiva flyktingarna en särställning, som kanske icke alltid överensstämmer med vad förhållandena i övrigt kräva. Ej heller finge man lämna ur räkningen att mindre nogräknade personer skulle kunna missbruka dylika lagregler. Med anledning av dessa uttalanden vill jag framhålla att frågan om de politiska flyktingarna och deras behandling är av den vikt att ett reglerande allenast under hand eller genom enbart i administrativ ordning givna regler icke bör äga rum. Den omständigheten att man i lag lämnat allmänt hållna regler för behandling av politiska flyktingar utgör icke heller hinder för att, om missbruk skulle visa sig förekomma, genom en snävare lagtillämpning leda förhållandena in på rätta banor.

Vad angår innebörden i begreppet politisk flykting hänföras såsom de sakkunniga framhållit enligt nu gällande lag till politiska flyktingar endast sådana utlännningar som i sitt hemland sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott. I likhet med de sakkunniga anser jag denna definition med hänsyn till nuvarande förhållanden vara för snäv. Såsom de sakkunniga framhållit är det icke möjligt att en gång för alla fastslå innebörden av begreppet politisk flykting. De sakkunnigas förslag innebär, att såsom politisk flykting skall anses envar, som av politiska orsaker flytt från sitt hemland. Denna definition torde kunna läggas till grund för begreppet politisk flykting, inrymma hänsynstagande till de personliga förutsättningarna samt medgiva en anpassning till skiftande förhållanden och tidslägen. Det lär sedermera vid tillämpningen ankomma å socialstyrelsen och i sista hand å

Kungl. Maj:t att inom den sålunda angivna ramen för olika tidsperioder uppdraga gränserna för flyktingsbegreppet.

De sakkunniga ha föreslagit att frågan om avvísning av person som kunde antagas vara politisk flykting alltid skulle av polismyndigheten hänskjutas till socialstyrelsens avgörande. I detta avseende synes förslaget kunna vålla vissa olägenheter i praktiken. När det gäller avvísning må man nämligen icke förbise de svårigheter att verkställa beslutet, som i regel uppkomma, om det dröjer för länge innan beslutet kan meddelas. Ett dylikt beslut bör fattas fortast möjligt. Med hänsyn härtill synes ett uppskov med beslut om avvísning icke böra ske annat än i sådana fall, då flyktingen kan anses utsättas för risken att återsändas till det land varifrån han flytt. Det synes därför tillfyllest med hänsyn till vad ur humanitära synpunkter kan krävas att skyldighet att underställa socialstyrelsen frågan om en flyktings avvísning endast skall föreligga i de fall, då någon av politiska orsaker flytt från visst land och han ankommit hit från det landet eller från land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bli återsänd till förstnämnda land.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle inom socialstyrelsen nämnden städse deltaga i ärenden rörande flyktingar, där utlänningsbyrån ej funnit sig kunna medgiva flyktingen rätt att inkomma eller vistas i riket. Genom det av mig förordade förslaget, enligt vilket nämnden skall deltaga i avgörandet av avvísnings- och förpassningsärenden och tillika besvärsrätt skall finnas över socialstyrelsens beslut i vissa fall, torde betryggande garantier skapas för att vid prövning av ärenden av nu ifrågavarande slag alla behöriga synpunkter skola bli tillgodosedda.

De sakkunniga ha föreslagit att politisk flykting icke skulle kunna avvisas, förpassas eller utvisas till land, varifrån han av politiska orsaker flytt. Denna bestämmelse torde emellertid för vissa fall icke vara tillräcklig. Sålunda synes bestämmelsen böra kompletteras med förbud att sända honom till land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bli återsänd till det land varifrån han flytt.

Vad beträffar bevisbördan i fråga om påstått flyktingskap ansluter jag mig till uppfattningen att icke alltför stränga krav böra ställas i avseende å utlänningsens bevisskyldighet i sådant hänseende. Det ligger ju i sakens natur, att fordran på en bevisning därutinnan måste för en flykting vara ganska betungande. Å andra sidan torde de fall, då påståendet saknar grund, mången gång vara så uppenbara, att olägenheterna av den av de sakkunniga föreslagna bevisregeln ingalunda komma att framträda i nämnvärd grad. Sålunda torde i fråga om lösdrivare och brottslingar i regel skäl föreligga till antagande att uppgifter om flyktingskap äro oriktiga. Jag har därför anslutit mig till de sakkunnigas ståndpunkt i denna del, och får jag tillika påpeka, att enahanda bevisregler böra gälla beträffande lämnade uppgifter om det land, varifrån flyktingen ankommit.»

Lagrådet hemställde i sitt utlåtande bl. a. att lagen skulle erhålla fortsatt giltighet utan tidsbegränsning. Vidare avstyrkte lagrådet bestämmelserna om



utlänningsnämnden och om rätten för socialstyrelsen att hänskjuta ärende till omedelbart avgörande av Kungl. Maj:t. I stället föreslog lagrådet att allmän besvärsmått till Kungl. Maj:t skulle medgivas uti de i 47 § omförmälda ärendena (d. v. s. socialstyrelsens avvisnings- eller förpassningsbeslut samt beslut i ärende angående uppehålls- eller arbetstillstånd, som tillika innehåller förpassningsbeslut).

Departementschefen anförde i svar å lagrådets utlåtande bl. a. att en besvärsmått begränsad till de i 47 § omförmälda ärendena icke torde kunna ifrågakomma, enär även detta skulle bliva alltför betungande för Kungl. Maj:t. Härtill komme att dessa ärenden i regel ej vore av den vikt eller beskaffenhet, att de borde avgöras av Kungl. Maj:t. Genom den funktion som i förslaget tillerkänts nämnden, torde garantier vinnas för att endast det mindre antal ärenden, som med hänsyn till deras tveksamma beskaffenhet eller deras vikt borde prövas av högre myndighet, komme under Kungl. Maj:ts bedömande.

### Utskottets yttrande.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår beröra de mera betydelsefulla nyheterna i den föreliggande propositionen huvudsakligen de yttre formerna för utlänningsärendenas handläggning. Däremot åsyftas icke att ändra de grundläggande principerna för behandlingen av utlänningsarna. I detta hänseende innebär sålunda det framlagda förslaget i huvudsak en förlängning av gällande lagstiftning. Det torde vara ställt utom tvekan att fortsatt behov av en dylik lagstiftning föreligger. Vad angår frågan om lagstiftningen nu skall göras definitiv eller allenast provisorisk, anser utskottet att lagen såsom i propositionen föreslås bör givas allenast en till fem år begränsad giltighetstid. Utskottet åberopar härvid vad departementschefen vid remissen till lagrådet anført. Genom de i propositionen föreslagna åtgärderna, särskilt utlänningsärendenas centralisering, anser utskottet påtagliga fördelar stå att vinna i jämförelse med den nu gällande ordningen.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att utlänningsärendena böra centraliseras hos socialstyrelsen och att socialstyrelsen bör omhändertaga — förutom frågor om uppehålls- och arbetstillstånd — frågor om viseringsförlängningar och utfärdande av främlingspass och identitetscertifikat, de registrerings- och kontrolluppgifter som nu åvila polisbyrån, ärenden angående avvisning av politiska flyktingar samt uppsikten över gränskontrollen. Beträffande förslaget, att socialstyrelsen skulle från länsstyrelserna övertaga ärenden om förpassning, har i motionen I: 243 uttalats att en dylik överflyttning icke vore riktig eller lämplig, bland annat enär förpassningsbesluten vore polisbeslut och borde givas av högre polismyndighet. Häremot må emellertid invändas, att förpassningsbesluten stå i nära samband med frågorna om uppehållstillstånd. Det faller sig därför naturligt, att förpassningsbesluten meddelas av socialstyrelsen. I all synnerhet gäller detta, därest polisbyråns uppgifter överföras dit. Den företagna utredningen ger vidare

vid handen, att överförandet av förpassningsärendena till socialstyrelsen skulle medföra flera fördelar, och förslaget härom har icke avstyrkts av någon av de hörda myndigheterna. Utskottet kan därför även i denna del biträda förslaget.

Vad angår de med gränskontrollen sammanhängande spörsmålen finner utskottet i likhet med departementschefen att den gällande legitimationsfriheten mellan Sverige och Danmark bör bibehållas ävensom att det bör övervägas att söka vinna överenskommelse, varigenom de båda länderna förbinda sig att återtaga sådana utläningar som obehörigen tagit sig förbi kontrollen.

Spörsmålet huruvida socialstyrelsens beslut i utlänningsärenden skola få överklagas har varit föremål för utskottets särskilda uppmärksamhet. Å ena sidan skulle otvivelaktigt en allmän besvärsrätt i dessa ärenden medföra en för vederbörande departement mycket betungande anhopning av ärenden utan motsvarande nytta. Å andra sidan synes det icke heller tillfredsställande att varje fullföljdsrätt mot socialstyrelsens beslut i dessa ärenden skall vara utesluten. Enligt utskottets mening har genom inrättandet av den särskilda nämnden och de funktioner som i förslaget tillerkänts denna erhållits en godtagbar lösning av problemet. Genom dessa anordningar torde, såsom departementschefen anför, garantier vinnas för att endast det mindre antal ärenden, som med hänsyn till deras tveksamma beskaffenhet eller deras vikt bör prövas av högre myndighet, kommer under Kungl. Maj:ts bedömande.

Enligt 46 § av lagförslaget skall nämnden bestå av tre ledamöter jämte högst två suppleanter för var och en av dem, samtliga utsedda av Kungl. Maj:t för viss tid, högst tre år. Av ledamöterna skall en vara innehavare av domarämbete och en äga erfarenhet rörande internationella rättsfrågor. Suppleant för ledamot skall uppfylla de för ledamoten stadgade behörighetsvillkoren. I motionen I:261 har föreslagits, att nämnden skulle bestå av fem ledamöter och att minst en av dessa skulle vara kvinna. Såsom motiv för nämndens utökning anföres, att den kunde väntas få en betydande arbetsbörda och att med hänsyn till uppgiftens omfattning och ärendenas olika beskaffenhet det syntes önskvärt att nämnden erhöle ett något större antal medlemmar. Enligt utskottets mening bör nämnden icke bestå av flera ledamöter än oundgängligen erfordras. Med hänsyn till det betydande antal ärenden vari nämndens yttrande skall inhämtas och det tämligen täta antal sammanträden som den måste hålla, skulle en nämnd på fem ledamöter bli en ur arbetssynpunkt väl tung apparat, då tydligen för nämndens beslutsmässighet skulle fordras, att nämndens samtliga ledamöter eller suppleanter för dem skulle vara närvarande. Icke heller torde ledamöternas antal behöva utökas utöver tre för tillgodoseende av kravet på allsidig sakkunskap. Det bör därvid erinras att inom socialstyrelsen finnes stor erfarenhet särskilt å arbetsmarknadens område och att yttranden regelmässigt inhämtas från arbetsgivare- och arbetareorganisationer. Efter en utökning av ledamotsantalet till fem skulle man knappast kunna bibehålla den enligt utskottets mening önskvärda ordningen att redan en enda ledamot genom sitt

votum skall kunna tillförsäkra utlännigen rätt att få fullfölja ärendet till Kungl. Maj:t. Om städse två suppleanter utses för varje ledamot torde sådan fördelning av arbetsbördan mellan ledamöter och suppleanter kunna åvägbringas att arbetsbördan ej blir alltför betungande. Utskottet ansluter sig därför beträffande antalet ledamöter och suppleanter i nämnden till förslaget. Vad angår villkoret om domarkompetens hos en ledamot torde det krav som härutinnan bör uppställas kunna fyllas icke endast av den som innehar utan även av den som innehaft domarämbete. Beträffande det motionsvis framförda förslaget att en ledamot skall vara kvinna finner utskottet icke vara erforderligt att meddela uttrycklig föreskrift härom i lagen. För uppnående av närmare överensstämmelse med vad som gäller beträffande interneringsnämnden och sinnessjuknämnden synes vidare den tid för vilken ledamöterna och suppleanterna skola tillsättas böra utsträckas från högst tre till högst fem år. Att nämnden äger muntligen inför sig höra vederbörande utlännig eller annan, så ock låta inhämta upplysningar i ärendet, gäller tydligen även om någon uttrycklig föreskrift härom icke upptages i lagen.

Mot de i förslaget intagna bestämmelserna om politiska flyktingar ha i motionerna I: 243 och 301 samt II: 543 riktats vissa anmärkningar. Det har sålunda gjorts gällande, att bestämmelserna inbjöde till missbruk genom att bevisskyldigheten mot påstått flyktingskap lades å polismyndigheten, att de tillerkände flyktingen en viss rätt till inträde i landet och att de skulle få till följd en kraftig ökning av tillströmningen till vårt land av flyktingar. Häremot må emellertid till en början erinras att de föreslagna bestämmelserna huvudsakligen avse den formella behandlingen av flyktingsärendena men däremot icke betaga myndigheterna den för närvarande tillämpade, tämligen fria prövningsrätten i dessa frågor. Såsom departementschefen framhållit lärer sålunda den i förslaget intagna och av de sakkunniga förordade grundläggande definitionen å politisk flykting såsom den, som av politiska orsaker flytt från annat land, inrymma hänsynstagande till de personliga förutsättningarna samt medgiva en anpassning till skiftande förhållanden och tidslägen. Vad särskilt angår förslaget (20 §) att om utlännig påstår att han av politiska orsaker flytt från annat land, frågan om hans avvisning under vissa förutsättningar skall hänskjutas till socialstyrelsens avgörande, innebär detta stadgande icke någon reglering av villkoren för utlännings rätt att inkomma i riket, utan allenast att avgörandet härom i tvivelaktiga fall skall träffas av en kvalificerad myndighet. Erfarenheten har givit vid handen att underordnade polismyndigheter understundom avvisat personer vilka, när de sedermera fått sin sak prövad i högre instans, där kunnat styrka sitt politiska flyktingskap eller genom myndigheternas utredning där fått det ådagalagt. Behov torde därför föreligga att tillerkänna utlännig som gör gällande politiskt flyktingskap men som polismyndighet vill avvisa rätt att, där ej med skäl kan antagas att påståendet är oriktigt, erhålla rådrum för att få sin sak prövad av en central högre myndighet. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner utskottet sig böra ansluta sig till förslaget i dessa delar.

Vad härefter angår de särskilda stadgandena i förslaget i övrigt, har ut-

skottet endast på ett par punkter funnit anledning att vidtaga ändringar i Kungl. Maj:ts förslag.

Enligt åtskilliga bestämmelser i förslaget har länsstyrelse eller polismyndighet rätt att i samband med avvisning, förpassning eller utvisning taga utlänning i förvar. Någon begränsning av den tid varunder utlänningen må hållas i förvar föreskrives emellertid icke. I motionen I: 261 har i anledning därav hemställts om införande i lagen av en bestämmelse att länsstyrelses beslut om utlännings tagande i förvar skulle avse viss tid, högst två månader från beslutets dag. Funnes utlänning böra kvarhållas i förvar längre tid än två månader, skulle länsstyrelsen göra anmälan härom till Kungl. Maj:t, som skulle förordna i ärendet. Länsstyrelsen skulle i avbidan på Kungl. Maj:ts beslut äga förlänga tiden för utlännings kvarhållande utöver vad nyss sagts. Utskottet anser denna hemställan förtjäna beaktande. Att ålägga myndigheterna att redan från början fastställa tiden för hållande i förvar torde emellertid av praktiska skäl icke vara lämpligt. Vidare bör hänsyn tagas till att icke endast länsstyrelse utan även polismyndighet i vissa fall äger taga utlänning i förvar. I följd härav torde böra föreskrivas, att om länsstyrelse på grund av föreskrift i denna lag finner behov föreligga att hålla utlänning i förvar utöver två månader, frågan därom skall av länsstyrelsen inom sagda tid underställas Kungl. Maj:t. Länsstyrelse bör i sådant hänseende svara för av polismyndighet meddelat beslut. Det måste därför tillses att polismyndighet alltid håller länsstyrelsen underrättad om när den tagit utlänning i förvar. Härtill återkommer utskottet i det följande. Utan särskild föreskrift torde vara uppenbart att om underställning till Kungl. Maj:t skett, utlänningen må intill dess annat av Kungl. Maj:t förordnas kvarhållas i förvar av länsstyrelsen. Den ovanberörda nya bestämmelsen torde böra införas i lagen såsom ett tredje stycke i 49 §.

I 20 och 24 §§ av förslaget stadgas rätt för polismyndighet att i avbidan på beslut om eller verkställighet av avvisning taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt. I olikhet med motsvarande bestämmelser i 27 och 33 §§ om förpassning eller utvisning finnes emellertid i förstnämnda båda lagrum intet stadgande om skyldighet för polismyndigheten att därom underrätta länsstyrelsen. Ur kontrollsynpunkt torde emellertid en dylik underrättelseplikt vara av värde. Vidare måste länsstyrelse såsom ovan nämnts hållas underrättad om att utlänning tagits i förvar, för att länsstyrelsen skall kunna fullgöra den föreslagna skyldigheten att tillse, att utlänning ej kvarhållas längre tid än två månader utan att underställning skett till Kungl. Maj:t. Utskottet föreslår därför att 20 och 24 §§ kompletteras med en föreskrift om skyldighet för polismyndigheten att ofördröjligen underrätta länsstyrelsen, om utlänning tages i förvar eller ställes under uppsikt. I samband därmed torde böra vidtagas en redaktionell jämkning i 24 §.

Enligt 28 § första stycket av förslaget skall förpassningsbeslut där ej särskilda omständigheter föreligga innehålla förbud för utlänningen att återvända till riket, med mindre han, där visering ej erfordras, före ankomsten till riket erhållit uppehållstillstånd. I nu gällande lag stadgas att förpassningsbeslut må förbindas med dylikt återinreseförbud. Såsom förut

nämnts föreslago de sakkunniga, att förpassningsbeslut alltid skulle förbindas med återinreseförbud. Departementschefen fann emellertid detta i särskilda fall vara väl strängt. I all synnerhet gällde detta beträffande personer som tidigare länge vistats i landet. Han ansåg därför lämpligen böra föreskrivas att undantag skulle göras där särskilda omständigheter föreläge. Sådana omständigheter kunde anses föreligga exempelvis där avslagsbeslut i ärende angående uppehållstillstånd allenast avsett att hindra utläningen — jämte hans familj — att bosätta sig i riket men ej avsett att hindra honom från att för framtiden mera tillfälligtvis vistas här under affärsresor eller liknande uppehåll till fullföljande av en legitim verksamhet som han bedreve i landet och kanske bedrivit under en följd av år. Även med den sålunda av departementschefen förordade jämkningen anser emellertid utskottet, att förslaget går längre än som kan anses erforderligt. Utskottet vill därför förorda att bestämmelsen avfattas så att förpassningsbeslutet skall, när särskild anledning därtill föreligger, förenas med återinreseförbud.

I 51 § av förslaget stadgas att om utläning som avvisas ankommit till riket med fartyg och omständigheterna uppenbarligen voro sådana, att befälhavaren bort inse, att utläningen kunde komma att härifrån avvisas, befälhavaren är pliktig att utan ersättning från statsverkets sida återföra honom till det land varifrån han medtagits eller ock ersätta statsverket kostnaderna för hans återsändande till nämnda land. Enligt nu gällande lag är befälhavaren i sådant fall skyldig att utan ersättning från statsverkets sida återföra utläningen till det land varifrån han medtagits, dock endast om fartyget omedelbart eller inom den närmaste tiden återvänder till nämnda land. Den föreslagna ändringen har motiverats med att bestämmelsen kringgåts och att statsverket ofta fått vidkännas kostnaderna för återförande av dylik utläning. Sveriges redareförening och Sveriges fartygsbefälsförening ha emellertid avstyrkt förslaget, under framhållande särskilt av svårigheterna för befälhavaren att härutinnan utöva kontroll, i all synnerhet över att smygpassagerare icke medföljde fartyget. Föreningarna påyrkade införande av straffbestämmelser mot smygpassagerare och vidtagande av åtgärder från det allmännas sida, vilka möjliggjorde för befälhavaren att bliva befriad från sådana personer. Departementschefen har uttalat att de av föreningarna framhållna synpunkterna angående smygpassagerare förvisso förtjänade beaktande men att en lösning av dessa frågor förutsatte internationell samverkan och ej torde kunna ske i förevarande sammanhang. Utskottet anser för sin del stort behov föreligga av en reglering av de med smygpassagerartrafiken sammanhängande förhållandena. Denna fråga är, såsom departementschefen anført, av internationell natur och tarvar en grundlig utredning. Emellertid måste utskottet ifrågasätta lämpligheten av att innan denna utredning verkställts ytterligare skärpa befälhavarens skyldigheter i förevarande hänseende. Utskottet anser sig därför böra avstyrka den föreslagna ändringen och i stället förorda att stadgandet tillsvidare bibehålles i sin nuvarande lydelse. Utskottet förutsätter emellertid att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga.

Beträffande övriga bestämmelser i förslaget har utskottet icke funnit anledning till någon erinran.

På grund av vad utskottet i det föregående anfört får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, med förklarande att det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen antagas, måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

## L a g

### om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag).

Härigenom förordnas som följer:

#### 1 KAP.

##### Om utlännings inresa.

#### 1 §.

Utlänning som ankommer till riket skall vara försedd med pass eller annan legitimationshandling, som enligt Konungens förordnande må gälla såsom pass.

Legitimationshandling skall vara försedd med påteckning av svensk myndighet (visering), där Konungen det förordnar, så ock i fall som avses i 28 § första stycket med bevis om uppehållstillstånd.

#### 2 §.

Ämnar utlänning här i riket utöva verksamhet varför jämlikt 13 eller 14 § kan erfordras arbetstillstånd, skall bevis om sådant tillstånd finnas å legitimationshandlingen, såframt denna icke är försedd med visering som i 13 § sägs.

#### 3 §.

Utlänning skall omedelbart vid sin ankomst till riket för polismyndighet i den ort, dit han från utlandet först anländer, uppvisa sin legitimationshandling ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten begär; och är utlänning skyldig att på anfordran personligen inställa sig hos polismyndigheten.

#### 2 KAP.

##### Om utlännings uppehåll i riket.

#### 4 §.

Utlänning som uppehåller sig här i riket skall vara försedd med legitimationshandling som i 1 § sägs.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

## 5 §.

De bestämmelser angående anmälningsskyldighet som för utlänningars övervakande må finnas nödiga meddelar Konungen.

## 6 §.

Det åligger utlänning att på kallelse personligen inställa sig hos polismyndighet för meddelande av upplysningar som angå hans vistelse här i riket, så ock att vid anfordran för polismyndighet eller polisman uppvisa sin legitimationshandling.

## 7 §.

Över tre månader äger utlänning icke uppehålla sig här i riket utan särskilt tillstånd (uppehållstillstånd), med mindre visering för honom fortfarande gäller; dock må utan sådant tillstånd utlänning som på grund av födseln varit svensk medborgare ävensom dennes make och ogifta barn i äktenskap under tjuuguett år vistas härstädes intill sex månader från ankomsten.

## 8 §.

Uppehållstillstånd meddelas av socialstyrelsen.

I ärende angående sådant tillstånd skall, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, yttrande avgivas av länsstyrelsen i det län, där utlänningen vistas, eller, om han befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering.

Uppehållstillstånd skall meddelas för viss tid samt må förbindas med de förbehåll, som med hänsyn till vistelsens syfte och därmed sammanhängande omständigheter finnas påkallade.

Bevis om uppehållstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

## 9 §.

Vad i 8 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för uppehållstillstånd.

## 10 §.

Vid bedömande såväl huruvida uppehållstillstånd skall meddelas eller tiden därför förlängas som ock vilken tid tillståndet eller förlängningen skall avse, skall skälig hänsyn tagas, förutom till omständigheterna i övrigt, särskilt till längden av den tid utlänningen utan längre avbrott vistas i riket.

## 11 §.

Klagan över beslut i ärende angående uppehållstillstånd är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

## 12 §.

Då utlännning avreser till utlandet, skall han för polismyndighet i den ort, där han lämnar riket, uppvisa sin legitimationshandling.

## 3 KAP.

## Om utlännings rätt till arbetsanställning.

## 13 §.

Utläning äger icke utan särskilt tillstånd (arbetstillstånd) här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst (arbetsanställning), med mindre för honom gäller visering som innefattar tillstånd därtill.

Till arbetsanställning är ej att hänföra anställning i statens tjänst.

## 14 §.

Utan arbetstillstånd må utläning ej heller här i riket utöva verksamhet som föranledes av anställning utomlands i annan egenskap än såsom handelsresande, med mindre för honom gäller visering som i 13 § sägs.

Vad nedan i denna lag stadgas om arbetsanställning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om verksamhet som nu är sagd.

## 15 §.

Arbetstillstånd meddelas av socialstyrelsen.

I ärende angående sådant tillstånd skall socialstyrelsen, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreliggande, inhämta utlåtande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas, ävensom bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig.

Arbetstillstånd skall meddelas för viss tid och avse visst slag av arbete samt må förbindas med de villkor och föreskrifter som finnas erforderliga.

Bevis om arbetstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

## 16 §.

Vad i 15 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för arbetstillstånd.

## 17 §.

Arbetstillstånd må, när särskilda skäl därtill föreliggande, återkallas av socialstyrelsen.

## 18 §.

Klagan över beslut i ärende angående arbetstillstånd är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.



(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

## 4 KAP.

## Om utlännings avvisning från riket.

## 19 §.

Utlänning som ankommer till riket må avvisas i följande fall:

1) om han är zigenare eller om han uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) om han har för avsikt att här i riket söka sitt uppehälle samt det skäligen bör antagas att han saknar möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning;

3) om han varit dömd för förfalsknings-, tjuvnads- eller bedrägeribrott eller gjort sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt, utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt eller yrkesmässigt bedrivande av olovlig varuinförsel, samt det skäligen kan antagas att han skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig eller osedlig verksamhet;

4) om han ej är försedd med legitimationshandling som i 1 § sägs;

5) om hans legitimationshandling icke är, där så erfordras, försedd med bevis eller visering som i 2 § sägs;

6) om han uraktlåter vad honom enligt 3 § åligger eller, vid fullgörande därav, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift;

7) om han tidigare blivit härifrån utvisad samt icke erhållit Konungens tillstånd att återvända, där sådant erfordras.

I fall varom ovan under 1)—3) sägs må ej den avvisas som tidigare varit svensk medborgare; dock att den som vunnit medborgarskap i annat land må avvisas på sådan grund som i 3) sägs.

## 20 §.

Beslut om avvisning meddelas av polismyndighet, där ej fall föreligger som i andra stycket sägs.

Finner polismyndighet anledning till avvisning men påstår utlännin- gen att han av politiska orsaker flytt från annat land och att han ankommit därifrån eller från land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land, skall polismyndighe- ten, där ej med skäl kan antagas att påståendet är oriktigt, ofördröjligen göra anmälan hos socialstyrelsen, som beslutar om avvisning skall ske.

Finner polismyndighet anledning till avvisning men påstår utlännin- gen att han av politiska orsaker flytt från annat land och att han ankommit därifrån eller från land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land, skall polismyndighe- ten, där ej med skäl kan antagas att påståendet är oriktigt, ofördröjligen göra anmälan hos socialstyrelsen, som beslutar om avvisning skall ske.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)*

I avvaktan på socialstyrelsens beslut äger polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt.

*(Utskottets förslag.)*

I avvaktan på socialstyrelsens beslut äger polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt; *och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underätta länsstyrelsen.*

## 21 §.

Polismyndighets beslut om avvissning skall meddelas vid utlänningens ankomst till riket eller omedelbart därefter.

## 22 §.

Beslut om avvissning skall innehålla de skäl å vilka beslutet grundas, och skall däri tillika givas till kända, om klagan över beslutet må föras och vad utlänningen har att iakttaga, där han vill föra sådan klagan. Beslutet skall tillställas utlänningen så fort ske kan.

## 23 §.

Vill utlänning klaga över beslut om avvissning som meddelats av polismyndighet, äger han hos länsstyrelsen anföra besvär, vilka skola ingivas till länsstyrelsen sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes klaganden, denne likväl obetaget att på eget äventyr med posten till länsstyrelsen insända besvären så tidigt, att de dit inkomma inom nämnda tid.

Finner länsstyrelsen vid prövning av besvären sådana omständigheter föreligga att frågan om avvissning enligt 20 § andra stycket bort av polismyndigheten hänskjutas till socialstyrelsen, skall länsstyrelsen, med undanröjande av avvissningsbeslutet, överlämna handlingarna i ärendet jämte eget yttrande till socialstyrelsen, som beslutar om avvissning skall ske.

Över länsstyrelsens beslut må klagan ej föras. Klagan över socialstyrelsens beslut i ärende angående avvissning är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

Beslut om avvissning, som meddelats av polismyndighet, skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

## 24 §.

Avvisad person skall, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg föras ur riket; och bör den avvisade befordras till det land varifrån han hit ankommit, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset, eller att han utvisats eller av politiska orsaker flytt därifrån, eller att han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan avvissning ej verkställas genast, må, intill dess sådant kan ske, polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt.

Kan avvissning ej verkställas genast, må, intill dess sådant kan ske, polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt;

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande, skall *polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen, som har att, där så finnes erforderligt, överlämna ärendet till socialstyrelsens avgörande.*

*och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande, skall länsstyrelsen likaledes ofördröjligen underrättas därom, och har länsstyrelsen att, där så finnes erforderligt, överlämna ärendet till socialstyrelsens avgörande.*

## 5 KAP.

### Om utlännings förpassning ur riket.

#### 25 §.

Saknar utlämning legitimationshandling som i 1 § sägs, eller kvarbliver han efter utgången av den tid han äger rätt att vistas här i riket utan att hava sökt förlängning av nämnda tid, må socialstyrelsen meddela förordnande, att han ofördröjligen eller inom viss tid skall avresa från riket vid äventyr att han, därest han ej avreser, skall förpassas ur riket (förpassningsbeslut).

Har socialstyrelsen meddelat beslut varigenom utlännings ansökan om rätt att vistas här i riket avslagits, skall beslutet, där utlämningen befinner sig här i riket, tillika innehålla förpassningsbeslut.

#### 26 §.

Socialstyrelsen må jämväl, då särskilda skäl därtill äro, meddela förpassningsbeslut beträffande utlämning, som i annat avseende än varom i 25 § är fråga uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag eller med stöd därav blivt i författning eller eljest föreskrivet, eller som mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom är stadgat i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats.

Vid bedömande huruvida förpassningsbeslut enligt denna paragraf bör meddelas skall skälig hänsyn tagas till utlämningens levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid han vistats här i riket.

#### 27 §.

Finner länsstyrelse, efter framställning av polismyndighet eller eljest, anledning till utlännings förpassning ur riket föreligga, skall länsstyrelsen där- om underrätta socialstyrelsen. I sammanhang därmed äger, när omständigheterna därtill föranleda, länsstyrelsen förordna, att utlämningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Har polismyndighet gjort framställning om förpassning och finnes skäli- gen kunna befaras att utlänningen avviker, må polismyndigheten taga ho- nom i förvar eller ställa honom under uppsikt; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen.

## 28 §.

Förpassningsbeslut skall, *där ej särskilda omständigheter föreligga*, innehålla förbud för utlänningen att återvända till riket, med mindre han, där visering ej erfordras, före an- komsten till riket erhållit uppehålls- tillstånd.

Förpassningsbeslut skall innehålla de skäl å vilka beslutet grundas, och skall däri tillika givas till känna, om klagan över beslutet må föras och vad utlänningen har att iakttaga, där han vill föra sådan klagan. Beslutet skall tillställas utlänningen så fort ske kan.

Klagan över förpassningsbeslut är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

## 28 §.

Förpassningsbeslut skall, *när sär- skild anledning därtill föreligger*, in- nehålla förbud för utlänningen att återvända till riket, med mindre han, där visering ej erfordras, före an- komsten till riket erhållit uppehålls- tillstånd.

## 29 §.

Utlänning som må klaga över förpassningsbeslut äger, där han så önskar, dock tidigast å andra dagen efter det beslutet tillställdes honom, inför läns- styrelsen eller magistrat eller i vittnens närvaro inför tillsyningsman eller fö- reståndare vid häkte, ordförande i magistrat, polismästare eller landsfogde avgiva förklaring att han åtnöjes med beslutet. Om förklaring, som ej avgi- vits inför länsstyrelsen, skall denna ofördröjligen underrättas.

Förklaring varom nu är sagt må ej återtagas.

## 30 §.

Förpassning verkställas genom länsstyrelsens försorg.

Utlänningen bör befordras till sitt hemland, om ej annat föranledes av sär- skilda skäl, såsom att landet är avlägset eller att han av politiska orsaker flytt därifrån. Kan utlänningen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land varifrån han inkommit i riket, så- vitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet eller han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan förpassning ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, läns- styrelsen förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under upp- sikt. I tveivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande, skall länsstyrelsen överlämna ärendet till socialstyrelsens avgörande.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

## 6 KAP.

## Om utlännings utvisning från riket.

## 31 §.

Länsstyrelse må meddela förordnande om utvisning från riket av följande utlännningar, nämligen:

1) zigenare ävensom den som beträdes med lösdriveri eller bettlande, så ock den som under vandring från ort till annan söker sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) den som gör sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt;

3) den som inom loppet av de närmast förflutna två åren här i riket genom utslag, som äger laga kraft, dömts för gårdfarihandel eller biträdande vid dylik handel eller för förbrytelse mot gällande bestämmelser om tillverkning av brännvin eller försäljning av vin eller spritdrycker eller olovlig befattning i andra fall med sådana drycker eller eljest för olovlig varuinförsel eller för det han utan vederbörligt tillstånd här i riket under kringresande eller kringvandrande idkat hantverk eller annan hantering;

4) den som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avses dömd till straffarbete, till fängelse ej under sex månader, till ungdomsfängelse eller till tvångsuppfostran, allt såframt brottets beskaffenhet föranleder till antagande att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för det brott ej må ske, där ej förhör som i 32 § sägs i ärendet hållits innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straffarbete eller fängelse blivit frigiven eller ock efter ungdomsfängelse eller tvångsuppfostran blivit utskreven;

5) den som inom loppet av de närmast förflutna fem åren utom riket undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff för brott varför enligt gällande lag om utlämning av förbrytare utlämning må ske.

Vid bedömande huruvida utvisning bör äga rum skall skälig hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid han vistats här i riket. Har den som gjort sig skyldig till brott, varom i denna paragraf under 3) eller 4) är fråga, under de före brottets begående närmast förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må han ej för det brott utvisas, där ej synnerliga skäl därtill äro.

Om hemsändande av utlämning som faller fattigvården till last är särskilt stadgat.

## 32 §.

Uppstår fråga om utlännings utvisning av anledning som i 31 § sägs, skall länsstyrelsen föranstalta därom att utlämningen, så snart ske kan, inställes till förhör inför länsstyrelsen; dock må, där utlämning förvaras i kronohäkte som står under lagfaren tillsyningsmans uppsikt, förhöret efter länsstyrelsens beprövande kunna hållas av tillsyningsmannen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

När omständigheterna därtill föranleda, må länsstyrelsen förordna att utlänningen skall tagas i förvar.

Vid förhör varom nu är sagt äger utlänningen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Är han icke på fri fot och säger han sig ej själv kunna anskaffa biträde, skall länsstyrelsen förordna lämplig person att biträda honom.

Över förhöret skall föras protokoll; och skall noggrann utredning företagas om alla de omständigheter som kunna inverka å ärendets utgång.

Ärende angående utlännings utvisning skall utan dröjsmål företagas till avgörande. Där fråga är om utlänning, som undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skall iakttagas att, såframt ej särskilda hinder möta, ärendet hos länsstyrelsen bringas till slut så tidigt att, där till utvisning dömes, densamma kan verkställas omedelbart efter strafftidens utgång.

## 33 §.

Finner polismyndighet anledning till utlännings utvisning föreligga på grund av stadgande i 31 §, skall anmälan därom göras hos länsstyrelsen. Kan det skäligen befaras att utlänningen avviker må polismyndigheten taga honom i förvar; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen.

## 34 §.

Utslag varigenom dömes till utvisning skall innehålla förbud för utlänningen, vid äventyr som i 42 § sägs, att utan Konungens tillstånd återvända till riket; och skall länsstyrelsen i utslaget giva till kända vad utlänningen har att iakttaga, där han vill söka ändring i utslaget, samt tillställa honom skriftligt utslag så fort ske kan. Är utlänningen tillstädes, skall utslaget muntligen avkunnas för honom.

## 35 §.

Vill den som genom länsstyrelses utslag förklarats skola utvisas överklaga utslaget, äger han sist å åttonde dagen efter det utslaget avkunnades för honom eller, om det ej avkunnats, annorledes delgavs honom till länsstyrelsen ingiva sina till Konungen ställda besvär, dock att, där klaganden förvaras i häkte, besvären må inom tid som nyss är sagd ingivas till tillsyningsmannen vid häktet. Tillsyningsmannen är pliktig att ofördröjligen insända besvären till länsstyrelsen. Vill utlänning som icke är på fri fot anföra besvär, åligger det länsstyrelsen eller tillsyningsman vid häkte att tillse att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall länsstyrelsen, så fort ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar insända till nedre justitierevisionen.

## 36 §.

Beträffande förklaring att utlänning åtnöjes med länsstyrelses utslag i ärende rörande utvisning skall vad i 29 § stadgas äga motsvarande tillämpning. Utvisning verkställs genom länsstyrelsens försorg.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Utlänningen bör befordras till sitt hemland, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller att han av politiska orsaker flytt därifrån. Kan utlänningen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet eller han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan utslaget ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, länsstyrelsen förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för utslagets verkställande, skall länsstyrelsen i ärendet göra anmälan hos Konungen.

## 37 §.

Där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat, må Konungen förordna om utvisning av utlänning som i riket vistas. Uppstår fråga om utvisning efter ty nu är sagt, förordnar Konungen att förhör i ärendet skall hållas inför länsstyrelsen; och gäller i fråga om sådant förhör vad i 32 § tredje och fjärde styckena är stadgat. När omständigheterna därtill föranleda, må utlänningen tagas i förvar.

I fråga om verkställighet av beslut om utvisning varom i denna paragraf sägs, äger Konungen förordna efter omständigheterna; dock må ej utlänningen befordras till land varifrån han av politiska orsaker flytt eller till land varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land.

## 38 §.

Finner länsstyrelse anledning till utlännings utvisning jämlikt 37 § föreligga, skall länsstyrelsen därom göra anmälan hos Konungen. I sammanhang med sådan anmälan äger, när omständigheterna därtill föranleda, länsstyrelsen förordna, att utlänningen skall tagas i förvar.

## 7 KAP.

## Ansvarsbestämmelser.

## 39 §.

Uraktlåter någon att fullgöra anmälningsskyldighet som är stadgad i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats, straffes med dagsböter.

Överträder utlänning vad i 13 eller 14 § är stadgat, straffes likaledes med dagsböter.

Till enahanda straff är ock den förfallen, som anställer utlänning i sin tjänst, utan att denne jämlikt 13 § är berättigad antaga anställningen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

## 40 §.

Uraktlåter utlänning i annat avseende än varom i 25 och 39 §§ är fråga att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag stadgas eller med stöd därav blivit i författning eller eljest föreskrivet, eller söker utlänning hindra verkställighet av beslut angående hans avvisning, förpassning eller utvisning, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro försvårande, med fängelse i högst sex månader.

Lämnar någon mot bättre vetande oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende varom är stadgat i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats, straffes såsom i första stycket sägs.

## 41 §.

Förhjälpur någon utlänning att inkomma i riket, ehuru denne ej innehar legitimationshandling som i 1 § sägs, straffes med dagsböter.

## 42 §.

Har utlänning som blivit härifrån utvisad återvänt utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, där sådant erfordras, straffes med fängelse i högst sex månader. Sedan utlänningen undergått straff, skall han omedelbart föras ur riket; och skall därvid förfaras enligt de i 36 § angivna grunder.

Den som skäligen misstänkes för brott varom i denna paragraf sägs skall tagas i häkte.

## 43 §.

Den som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse varom förmäles i 39—41 §§, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar; dock att fängelsestraff ej må överstiga ett år.

## 44 §.

Förseelse varom i denna lag är fråga åtalas av allmän åklagare.

Åtal för förseelse som i 39 eller 41 § sägs anhängiggöres vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Åtal jämlikt 40 eller 42 § anhängiggöres vid allmän domstol.

## 45 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.



(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

## 8 KAP.

## Särskilda bestämmelser.

## 46 §.

Innan socialstyrelsen meddelar avvisnings- eller förpassningsbeslut eller ock beslut i ärende, som avser arbetstillstånd för ett större antal utlänningar eller som kan antagas vara av synnerlig betydelse utöver det föreliggande fallet, skall yttrande inhämtas från en nämnd bestående av tre ledamöter (utlänningsnämnden).

Utän hinder av vad i första stycket stadgas må dock, där ärendet är av synnerligen brådskande natur, socialstyrelsen i ärendet meddela beslut utan att yttrande inhämtats från nämnden; dock skall beslutet snarast möjligt anmälas för nämnden.

Socialstyrelsen må jämväl i andra ärenden än i första stycket sägs inhämta nämndens yttrande.

Ledamöterna av nämnden jämte högst två suppleanter för var och en av dem utser Konungen för viss tid, högst *tre* år. Av ledamöterna skall en vara innehavare av domarämbete och en äga erfarenhet rörande internationella rättsfrågor. Suppleant för ledamot skall uppfylla de för ledamoten stadgade behörighetsvillkoren.

Ledamöterna av nämnden jämte högst två suppleanter för var och en av dem utser Konungen för viss tid, högst *fem* år. Av ledamöterna skall en vara *eller hava varit* innehavare av domarämbete och en äga erfarenhet rörande internationella rättsfrågor. Suppleant för ledamot skall uppfylla de för ledamoten stadgade behörighetsvillkoren.

I socialstyrelsens protokoll skall nämndens yttrande antecknas, så ock särskild mening som yppats av någon dess ledamot.

## 47 §.

Över socialstyrelsens avvisnings- eller förpassningsbeslut så ock över styrelsens beslut i ärende angående uppehålls- eller arbetstillstånd, som tillika innehåller förpassningsbeslut, må klagan föras, där antingen utlänningsnämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening eller ock beslutet meddelats utan att yttrande inhämtats från nämnden.

Klagan föras hos Konungen genom besvär, som skola sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes utlännningen ingivas till justitiedepartementet. Besvären må ock inom tid som nu är sagd ingivas till länsstyrelse eller, där klaganden förvaras i häkte, till tillsyningsmannen vid häktet. Tillsyningsmannen är pliktig att ofördröjligen insända besvären till länsstyrelsen. Vill utlännning som icke är på fri fot anföra besvär, åligger det länsstyrelsen eller tillsyningsman vid häkte att tillse att utlännningen därvid ej saknar nödigt biträde. Inkomna besvär skall länsstyrelsen så fort skc kan insända till justitiedepartementet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Besvär må på klagandens eget äventyr med posten insändas, med iakttagande av att de skola vara departementet eller länsstyrelsen tillhanda före utgången av den tid som nyss stadgats.

## 48 §.

Socialstyrelsen äger, om den finner särskilda skäl därtill föreligga, överlämna ärende till Konungens avgörande. Sådant överlämnande skall ske, såframt utlänningsnämnden i sitt yttrande därom hemställt.

Överlämnas ärende till Konungens avgörande, skall socialstyrelsen bifoga eget utlåtande.

## 49 §.

Kan beslut om utlännings avvisning, förpassning eller utvisning icke verkställas, eller yppas efter det Konungen meddelat eller fastställt förpassningsbeslut nya skäl, må Konungen förordna, att beslutet icke skall lända till efterrättelse, ävensom meddela de föreskrifter med avseende å utlännings uppehåll i riket, som kunna prövas erforderliga, eller ock uppdraga åt socialstyrelsen att meddela sådana föreskrifter.

Har socialstyrelsen meddelat förpassningsbeslut, över vilket klagan ej förts, och hava nya skäl i ärendet yppats, må styrelsen efter utlänningsnämndens hörande förordna, att beslutet icke skall lända till efterrättelse.

*Finner länsstyrelse på grund av föreskrift i denna lag behov föreligga att hålla utlämning i förvar utöver två månader, skall frågan därom av länsstyrelsen inom sagda tid underställas Konungen.*

## 50 §.

Vidtages mot utlämning åtgärd varom i 4, 5 eller 6 kap. eller 7 kap. 42 § sägs, är han skyldig gälda kostnaden för sitt befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

## 51 §.

Har utlämning varom i 19 § sägs med fartyg ankommit till riket och voro omständigheterna uppenbarligen sådana att befälhavaren bort inse att utlämningen kunde komma att härifrån avvisas, är befälhavaren, om sådan åtgärd vidtages, pliktig att utan ersättning från statsverkets sida återföra honom till det land varifrån han medtagits, eller ock ersätta statsver-

## 51 §.

Har utlämning varom i 19 § sägs med fartyg ankommit till riket och voro omständigheterna uppenbarligen sådana att befälhavaren bort inse att utlämningen kunde komma att härifrån avvisas, är befälhavaren, om sådan åtgärd vidtages, pliktig att utan ersättning från statsverkets sida återföra honom till det land varifrån han medtagits; dock att sådan förpliktel-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ket kostnaderna för hans återsändande till nämnda land.

se icke äger rum, med mindre fartyget omedelbart eller inom närmaste tiden återvänder till nämnda land.

## 52 §.

Den som låtit till riket införskaffa utlänning för att anställa honom i sin tjänst, är pliktig, där utlänningen avvisas eller ur riket förpassas på grund därav att han ej jämlikt 13 § är berättigad antaga arbetsanställningen, att ersätta statsverket kostnaden för utlänningens befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

## 53 §.

Med polismyndighet avses i denna lag i Stockholm chefen för kriminalavdelningen och i övriga städer samt å landet vederbörande polischef ävensom såväl i stad som å landet annan, vilken av länsstyrelsen särskilt förordnats att fullgöra vad enligt denna lag åligger polismyndighet, så ock den som av polismyndigheten förordnats att granska legitimationshandlingar och mottaga anmälningar, den sistnämnde dock endast såvitt angår fullgörande av det lämnade uppdraget.

## 54 §.

I händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt, äger Konungen, med avseende å utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort inom riket, meddela de särskilda bestämmelser som må finnas nödiga.

I fall varom i denna paragraf sägs må Konungen i fråga om utlännings avvisning, förpassning ur riket eller utvisning förordna efter omständigheterna.

## 55 §.

Å främmande makters i Sverige anställda diplomatiska och avlönade konsulära tjänstemän samt deras familjer och betjäning äga bestämmelserna i denna lag tillämpning allenast i den mån Konungen förordnar.

Denna lag avser ej främmande makters kurirer, utan gälla om dem de föreskrifter Konungen meddelar.

## 56 §.

Konungen äger att under de särskilda villkor som prövas nödiga i visst fall, eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlänningar, medgiva undantag från stadgandena i 1—4, 7, 13 och 14 §§, dock att utlänning över sexton år städse skall vara pliktig att vid sin ankomst till riket meddela de upplysningar polismyndigheten begär.

Rätten att i visst fall medgiva undantag från stadgandena i 2, 13 och 14 §§ må efter Konungens bemyndigande utövas av socialstyrelsen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

## 57 §.

Närmare föreskrifter angående pass samt angående visering och vad därmed äger sammanhang meddelar Konungen.

Likaledes utfärdar Konungen de närmare föreskrifter som i övrigt erfordras för tillämpningen av denna lag samt med avseende å verkställighet av avvissning, förpassning eller utvisning.

Huru ersättning åt biträde, varom i 32, 35 eller 47 § sägs, eller åt tolk må bestämmas, därom förordnar ock Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1938 och gäller till och med den 31 december 1942. I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse som i lagen avses, skall vad där är stadgat om ådömande av ansvar fortfarande gälla.

Uppehållsbok och arbetstillstånd som meddelats med stöd av före den 1 januari 1928 gällande författning skola vara gällande under den tid, för vilken de utfärdats. Har utlänning hit inkommit före utgången av februari månad 1927 och erfordrades enligt äldre författning för hans rätt att vistas härstädes icke visering eller uppehållsbok, skall vad i 2 kap. stadgas om skyldighet att vara försedd med uppehållstillstånd icke äga tillämpning i fråga om sådan utlänning. Utlänning, som den 1 januari 1928 innehade arbetsanställning utan att enligt äldre författning visering eller arbetstillstånd erfordrades, skall anses hava erhållit arbetstillstånd gällande tills vidare.

Uppehålls- eller arbetstillstånd må meddelas även för tid efter den 31 december 1942, dock ej längre än för högst ett år efter sistnämnda dag.

Är ärende anhängiggjort hos myndighet före den 1 januari 1938, skall det behandlas enligt äldre lag.

B) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de ej kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under A), icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 maj 1937.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Klefbeck*, *Erik Anderson*, *Ernst Svenson*, *Ruben Wagnsson*, *Löfgren*, *Englund\** och *Verner Andersson*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist*, *Lindqvist*, *Ryberg*, *Olsson* i Mellerud, *Larsson* i Hede och *Gezelius*, fru *Gustafson* samt herr *Landgren*.

\* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

### Reservation

av herrar *Erik Anderson, Larsson* i Hede och *Gezelius*, vilka anförde:

»Nu gällande utlänningslag har visat sig vara behäftad med vissa brister och har måhända icke alltid kunnat giva myndigheterna nödig ledning särskilt vid avgöranden, huruvida utlänningslag, som uppgivit sig vara politisk flykting, borde tillåtas inresa i och uppehålla sig i vårt land. Emellertid har lagen, såsom även omvittnats från skilda håll — bl. a. av Kungl. Maj:t i föreliggande proposition — på det hela taget fungerat tillfredsställande. Härutinnan har departementschefen anförde följande:

»Vad angår frågan i vilken utsträckning en revidering av bestämmelserna i den gällande lagen kan anses av behovet påkallad, vill jag först framhålla, att erfarenheten från de år lagen varit i kraft visar att den i stort sett väl fyllt sin uppgift. Den allmänt hållna konstruktionen av lagens stadganden har givit åt densamma en anpassningsförmåga som visat sig vara av stort värde, när det gäller att laga ställning till de från tid till annan skiftande förhållandena å förevarande område. Nu angivna omständighet hänvisar till att lagen i huvudsakliga delar till sina principer bör lämnas oförändrad.»

Redan år 1932 var det uppenbart, att behovet av en lagstiftning, som reglerade vår invandringspolitik, var starkare än tillförne och att utlänningslagen därför borde givas permanent karaktär. Statsmakterna inläto sig därför endast med tvekan på ett nytt femårsprovisorium. Kungl. Maj:t vitsordar ock i årets proposition, att det föreligger ett behov av att kontrollera och ransonera inflyttningen till vårt land samt att de skäl, som från början betingade tillkomsten av lagstiftningen å detta område, under det senaste tidskedet gjort sig allt mer gällande.

Frågan om behandlingen av de politiska flyktingarna påverkas givetvis av det aktuella utrikespolitiska läget och skulle därför måhända kunna regleras genom till tiden begränsade särbestämmelser, men å andra sidan föreligger för oöverskådlig tid framåt ett oavvisligt behov av en skyddslagstiftning för den svenska arbetsmarknaden och folkrasen.

De sakkunniga och lagrådet hava ock med åberopande av synnerligen välgående skäl förordnat, att utlänningslagen gäves en till tiden obegränsad giltighet.

Anledningar till att icke giva det föreliggande förslaget till ny utlänningslag permanent giltighet föreliggande förvisso. Förslaget innebär nämligen i väsentliga delar en genomgripande omredigering av gällande lag, en omredigering, som icke är påkallad, då den nu gällande utlänningslagen är byggd på erkänt riktiga principer och då därtill åtskilliga nu föreslagna stadganden till sina verkningar synas kunna medföra icke önskvärda resultat och i allt fall föra ut i det okända samt giva upphov till en formalistisk och i vissa fall mindre human prövning av ansökningsärenden i allmänhet.

Den väsentligaste erinran, som kan resas mot Kungl. Maj:ts proposition är emellertid, att Kungl. Maj:t liksom de sakkunniga synes förbise det viktiga

förhållandet, att sedan år 1927 invandringsfrågan kommit i ett väsentligt nytt läge.

Bristfälligheterna uti lagförslaget hava förvisso i mycket sin förklaring däruti, att alla de frågor utlänningslagen bör lösa och sålunda bl. a. frågan om en organiserad invandringspolitik, de arbetsmarknads- och befolkningspolitiska spörsmålen, icke kunnat eller hunnit upptagas till ingående prövning av 1936 års sakkunniga.

Det torde emellertid icke kunna bestridas, att det föreligger ett starkt och oavvisligt behov av att en sådan utredning skyndsamt företages. Utvecklingen i främmande länder går, såsom departementschefen riktigt framhållit, i restriktiv riktning och det politiska läget i vissa Sverige angränsande länder är sådant, att det synes föreligga fara i dröjsmål.

Det synes vidare, framförallt ur arbetsmarknads- och befolkningspolitiska synpunkter, vara av väsentligt intresse, att en ändring av nu gällande utlänningslag icke genomföres utan en föregående allsidig och förutsättningslös utredning beträffande grunderna för en planmässig svensk invandringspolitik. Kravet på en sådan utredning torde icke med fog kunna avvisas.

På anförda skäl hemställes,

A) att riksdagens måtte besluta

*dels* — med avslag å Kungl. Maj:ts i propositionen nr 269 framlagda förslag — att nu gällande lag om utlännings rätt att här i riket vistas erhåller förlängd giltighet till och med den 31 december 1938,

*dels* ock att hos Kungl. Maj:t göra hemställan om förnyad utredning angående sådana ändringar i nämnda lag, vilka kunna finnas påkallade och möjliga med iakttagande av lagens huvudsakliga karaktär av skyddslagstiftning för den svenska arbetsmarknaden och folkrasen, samt att för 1938 års riksdag måtte framläggas de förslag till ändrad lagstiftning i ifrågavarande ämne, vartill en sådan förnyad utredning kan giva anledning,

eller om detta yrkande icke vinner bifall,

B) att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t göra hemställan om en allsidig, förutsättningslös och skyndsamt utredning beträffande grunderna för en planmässig svensk politik ifråga om folkutbytet med främmande länder under hänsynstagande till bl. a. svenska befolknings- och arbetsmarknadspolitiska intressen.»